

דף קג.

עין משפט א.ב.

ח"מ סימן פט סעיף ב.ג.

ב. השכיר כיצד, השכיר שעושה מלאכה אצל בעה"ב ותבע שכרו ואמר לו בעה"ב פרעתוך כל שכרך או מקצתו, אפי' היה שכרו פרוטה ובעה"ב אומר נתתיה, נשבע השכיר בנקיטת חפץ^א ונוטל^ב, ואפי' היה השכיר תובע את הקטן^ג הרי זה נשבע ונוטל.

ג. היה השכיר קטן או עבד או חשוד על השבועה^ד נשבע בעה"ב ונפטר.

השכיר נשבע ונוטל גם מיורשי בעה"ב^ה אם תבעו בזמנו. אבל אין יורשי

נ. ואם יש עד אחד המסייע לבעה"ב צ"ע אם השכיר נשבע ונוטל, או"ת ס"ק ד' בנתיבות בחידושים ס"ק ב'.

ס. שם במשנה וכת"ק דרבי יהודה שם ואפי' היה שכרו פרוטה. רמב"ם בפ"ג מטוען הלכה ז' בשם רבותיו, וכ"כ הרמב"ן והראב"ד.

והטעם שהשכיר נשבע ונוטל מבואר בש"ס שעל הרוב הבעה"ב טרוד בפועליו, ואנו אומרים שמכח הטרדה סבור שפרע לזה ולא פרע אלא לחבירו, משום הכי האמינוהו חכמים לשכיר ליטול, וכבר לא חילקו אפי' אינו טרוד בפועליו ג"כ האמינו לשכיר, סמ"ע ס"ק ג'.

והש"ך בס"ק ב' השיג על המחבר בזה שכתב שאפי' אינו תובע אלא פרוטה בשכרו ג"כ נשבע השכיר, דהנשבעין ונוטלין צריך שיכפור הנתבע בב' מעין, ובפרט דהוי קולא לנתבע הכי נקטינן, ועיין בט"ז מה שיישב דברי המחבר. ובחכם צבי סי' קכ"ה. ובנתיבות ס"ק א' בחידושים כתב דהעיקר דלא כהש"ך רק אם שכרו הוא רק פרוטה נשבע שלא ילך השכיר בפחי נפש, אבל אם שכרו יותר והכפירה היא פרוטה, אינו נשבע ונוטל.

ע. רמב"ם פ"א משכירות הלכה ו' וכ"כ בכסף משנה שזה עיקר.

ואע"ג שבעלמא אין מוציאין מהקטן, וכמו שכתבו הטור והמחבר בסי' צ"א ובסי' צ"ו, כאן לטובת הקטן מוצאין ממנו שאל"כ לא ימצא פועלים לעשות מלאכתו, סמ"ע ס"ק ד'.

פ. טור מראב"ד וכ"כ הר"ן, ונשבע בעה"ב היסת כ"כ הש"ך ס"ק ג', אך מלשון הר"ן שממנו מקור הדין מוכח דחזרה שבועה לבעה"ב דהיינו שבועת המשנה בנקיטת חפץ, אמנם מדברי הרמב"ם נראה שאם הוא חשוד שכנגדו נשבע רק היסת וכן נראה מדברי ה"ה.

צ. ב"י בשם תשובת הרשב"א ח"ג סי' קמ"א בשם הירושלמי.

והתוספת "אם תבעו בזמנו" היינו שהשכיר תבע את אביהם בזמנו, וע"פ תביעתו הדין נותן לו שישבע ויטול כי אז נשבע ונוטל גם מיורשיו.

השכיר ^א נשבעים ונוטלים.

ד. במה דברים אמורים שהשכיר נשבע ונוטל ביש עדים ששכרו ^ר, דאם לא כן מתוך שיכול לומר לא שכרתיך ^ש, נאמן לומר שכרתיך ונתתי לך שכרך, ונשבע בעה"ב היסת, ואם הודה בעה"ב במקצת ישבע שבועת התורה ^ת.

הגה: **י"א א דאפי' כופר הכל ושכרו בעד אחד, בעה"ב ישבע שבועת התורה כנגד העד.**

ה. גם אם שכרו בעדים אבל תבעו אחר זמנו ^ב המוציא מחבירו עליו הראיה, ואם לא הביא השכיר ראיה ישבע בעה"ב היסת.

ק. דאין אדם מוריש שבועה לבניו ואפי' טוענים בכרי בעה"ב נשבע היסת, וכתב הש"ך שדוקא מת בסוף היום אבל מת באמצע היום הוא תוך הזמן.

ר. מימרא דרב נחמן אמר שמואל בשבועות מ"ה ע"ב, וגם העידו שעשה עמו מלאכה כפי' רש"י שם שאם אין עדים על המלאכה אין עדי השכירות כלום, כי שמא אע"פ ששכרו לא עשה עמו בסוף מלאכה.

ומשמע מדברי המחבר דאם רק עד אחד מעיד ששכרו ועשה עמו מלאכה אינו כלום ונשבע בעה"ב רק היסת ונפטר, וכ"כ הרמב"ם וכ"כ הש"ך בס"ק ה', וכתב דאין להקשות מסי' רצ"ו סעיף ב' דכל שאינו נאמן לומר החזרתי אלא במיגו דנאנסו, מ"מ צריך לישבע על החזרתי שבועה כעין של תורה כמו אם היה טוען נאנסו וא"כ צריך ג"כ לישבע שבועה דאורייתא להכחיש העד, ותירץ הש"ך דכאן כיון שאפי' אם היו שני עדים לא היה חייב לשלם מדין תורה, רק מתקנת חכמים שתיקנו שהשכיר יהיה נשבע ונוטל, וכשיש עד אחד לא תיקנו.

ש. כתב בכיאוורים דאפי' היו עדים רק שהלכו למדינת הים יש לו לבעה"ב מיגו, נתיבות בחידושים ס"ק ה'.

והגם שהמשכיר טרוד בפועליו ומסופק ולא שייך מיגו, מ"מ עיקר הטעם שטרוד בפועליו הוא, שאנו אומרים שיודע בעצמו שהוא מסופק רק שמשקר לטעון ברי שפרעו, אבל כשיש מיגו אנו אומרים שמה שטוען ברי שפרעו הוא ודאי אמת, סמ"ע ס"ק ח'.
 וכתב הש"ך בס"ק ו' אע"ג שזה מיגו דהעזה כיון ששבועת שכיר תקנת חכמים היא במיגו כל שהוא מעמידים על הדין, כ"כ ברא"ש והר"ן בהדיא ע"ש.
ת. רמב"ם מהלכות שכירות פי"א הלכה ו'.

א. טור בשם הרמ"ה, דכיון שהטעם הוא מדין מיגו דלא שכרתיך, כשיש עד אחד היה נשבע שבועת התורה, כעת שאומר נתתי לך שכרך נשבע כעין של תורה כן כתב ה"ה. ש"ך ס"ק ז'.

ב. הטעם דחזקה היא שאין הפועל משהה שכרו לאחר זמנו, אם לא שתבעו בזמנו ולא נתן, ועוד חזקה דאין בעל הבית עובר בבל תלין, מגמ' שבועות מ"ה ע"ב ועיין בנתיבות בחידושים ס"ק ט' במה שהאריך.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 0584150477 או 02-5712225 email: minchat.aaa@gmail.com

ו. כמה הוא זמנו של השכיר, שכיר יום כל הלילה שלאחריו, ושכיר לילה כל היום שלאחריו^ג, הביא השכיר ראייה שתבעו תוך זמנו^ד הרי זה נשבע ונוטל כל אותו יום של התביעה. כיצד, היה עושה עמו ביום שני עד הערב, זמנו כל ליל שלישי, וביום שלישי אינו נשבע ונוטל אם לא שהביא עדים שהיה תובעו תוך כל ליל שלישי כי אז נשבע ונוטל גם כל יום שלישי, אבל מליל רביעי ואילך אינו נשבע ונוטל אלא א"כ הביא עדים שהיה תובעו כל יום חמישי^ה שאז נשבע ונוטל כל יום חמישי וכן על זה הדרך.

עין משפט ג.

ח"מ סימן שיז סעיף א

עיינ לעיל דף קב: עין משפט ד.ה.

עין משפט ד.

ח"מ סימן שיז סעיף ב

ג. המשכיר בית לחבירו בשטר לעשר שנים ואין בשטר זמן, והמשכיר אומר כבר עברו עשר שנים והשוכר אומר שלא עבר אלא שנה אחת, על השוכר להביא ראייה^ו ואם לא הביא ראייה ישבע המשכיר היסת כדבריו ויוציאנו.

הגה: וה"ה בשאר טענות שבניהם.

ג. ושכיר שעות ביום זמנו כל היום, ושכיר שעות בלילה זמנו כל הלילה, ושכיר שבת וחודש, יצא ביום גובה כל היום, יצא בלילה גובה כל הלילה, ועיין בס"י של"ט.
 ד. היינו שתבעו בסוף זמנו ואמר לו לפרוע, א"כ הרי לא פרע לו קודם, סמ"ע ס"ק י"ב.
 ה. הט"ז הגיה כאן כל ליל חמישי וכתב בנתיבות והוא הנכון ודלא כהסמ"ע.
 ו. שם בב"מ ק"ג ע"א מימרא דרבא אמר רב נחמן, ורמב"ם פ"ז משכירות הלכה ד'. דקרקע בחזקת בעליה עומדת.
 ובפעמוני זהב הביא דאם יש ויכוח בין המשכיר והשוכר שבעה"ב תובעו תן לי שכירות הבית שדרת בו, והשני אומר שאין בידו כלום שמהתחלה נתנה לו לדור בחנם, אחרי שהאריך מאוד העלה דכשהטענות בניהם על המעות ולא על עצם הקרקע ודאי השוכר נאמן ונשבע היסת ונפטר כמו בכל תביעת ממון. וה"ה אם ישנו ויכוח בניהם כגון שהמשכיר אומר בו' לשנה והשוכר אומר בה' לשנה השוכר נאמן בשבועה, כי אין הטענות על גוף הקרקע. וכתב דכן כתב לחלק בנתיבות המשפט בכיאורים ס"ק ב' ליישב דברי הרמ"א ע"ש ושלא כדברי הש"ך בס"ק ה' דהבין אחרת בדברי המרדכי והרמ"א ע"ש.
 ועיין בסמ"ע ס"ק ח' שכתב דאם המשכיר אומר בו' לשנה והשוכר אומר בה' נאמן המשכיר בשבועת היסת וצ"ע.

הגה: וי"א דאם נפלה מחלוקת בין השוכר והמשכיר אחר זמן השכירות^ז שיכול השוכר לומר פרעתי או לא שכרתי מעולם, אע"ג שהקרקע בחזקת בעליה עומדת השוכר נאמן במיגו^ח.

עין משפט ה.ו.ז. חו"מ סימן שמא סעיף ו

ו. השואל כלי מחבירו להשתמש בו ואמר לו השואל בטובתך שאינך מקפיד על הזמן, אם קנו מידו הרי השואל משתמש בו לעולם^ט עד שיתבטל הכלי מלעשות מלאכתו, ויחזיר לו שבריו^י או שיוריו, ואין השואל רשאי לתקנו^כ ולהמשיך להשתמש בו.

הגה: י"א דהאומר השאילני כלי זה "בטובו" שאול הוא לעולם, דבטובו היינו, כל זמן שהוא טוב, ואפי' החזירו למשאל חוזר ונוטלו ממנו^ל כשיצטרך. והוא שקנו מן המשאל אבל אם לא קנו מהמשאל אינו נוטלו בחזרה ממנו כשהחזירו לו.

ז. הש"ך בס"ק ו' דה"ה בתוך זמן השכירות אם יש לו מיגו לשוכר דלקוחה בידי נאמן כגון שהשוכר אומר עדיין לא עבר מזמן השטר רק ג' שנים בלבד והמשכיר אומר נגמרו העשר שנים דנאמן השוכר במיגו דלקוחה בידי ע"ש.

ח. והסמ"ע בס"ק י"ד כתב מדוע לא הוי מיגו להוציא דלא אמרינן משום שהשוכר כבר זכה בקרקע לפי טענתו משעה שירד והחזיק בה לכו"כ שנים לשכירות ע"י חזקת נעל גדר או פרץ ע"ש.

ט. מימרא דרב נחמן שם ק"ג ע"א, ומימרא דרב מרי בריה דבת שמואל שם. וכתב בסמ"ע ס"ק ט"ו דוקא שיודע שהמשאל איש טוב ואינו מפקיד שישתמש בו לעולם. ואם נאנס אינו משלם לו רק השברים. וכתב בביאורים ס"ק י"א דכל שואל המשלם אחר שנאנס מנכה דמי שיווי הזמן מה שהיה שאול אצלו.

י. מימרא דרב מרי בריה דרב אשי שם ומחזיר ליה קתא. ושיוריו פירוש אם לא נשבר אלא נמעך ונתמעט גוף הכלי מרוב תשמישו עד שנשאר בו מעט. סמ"ע ס"ק ט"ז.

כ. דאם יתקנו ויחזור וישתמש בו יקלקל הכלי לגמרי, והוא לא השאל לו אלא כלי זה כמות שהוא, כ"כ הנ"י בדעת הרי"ף ולאפוקי דעת הר"ן שיכול לחזור ולתקנו ולהשתמש בו. סמ"ע ס"ק י"ז.

ל. ודוקא בהחזירו סתם אבל החזירו בתורת חזרה ודאי דאין המשאל צריך ליתן לו. ודוקא שאמר לו "בטובו" של הכלי, אבל בטובתך לא, דלי"א זה אין הוא שאול לעולם והיא דעת הטור בשם הרא"ש. סמ"ע ס"ק י"ח.

נשבר מחזיר לו שבריו **מ**.

עין משפט זז.

ח"מ סימן שמא פ"ה ז

ז. האומר לחבירו השאילני מעדר לעדור בו הפרדס הזה, הרי זה עודר
בו אותו פרדס בלבד, ואינו רשאי לעדור בו פרדס אחר אפי' כמוהו **ז**.
אמר לו פרדס סתם עודר בו פרדס אחד איזה שירצה אפי' אינו שלו.
שאל לעדור בו פרדסים רבים שלו, עודר בו כל הפרדסים שלו, ואפי'
נשחת כל הברזל בעדירה מחזיר לו העץ **ס**. וי"א דדוקא באותה שנה
עודר אבל לא בשנה אחרת.

עין משפט ט.

ח"מ סימן שמא פ"ה ח

ח. האומר לחבירו השאילני שוקת זה ונפלה אינו יכול לחזור ולבנותו.
אמר לו שוקת סתם ונפלה חוזר ובונה עד שישקה כל שדותיו. אמר
לו השאילני מקום לשוקת הרי זה בונה בכל מקום שירצה **ע** בקרקע
המשאיל כדי שיספיק להשקות כל בהמותיו וכל שדותיו לפי מה שהתנה
עם המשאיל, והוא שלקח ממנו בקנין על כך.

מ. פירוש ואינו חוזר ומתקנו להשתמש בו, דלא השאילו אלא כל זמן שהוא הכלי
"בטובו". סמ"ע ס"ק י"ט.

נ. מימרא דרבא שם בדף ק"ג ע"א, ואם אמר לו לעדור בו פרדסים אינו עודר בו אלא
שנים, שמיעוט רבים שנים, אבל כשהוא אמר פרדסי כל פרדסיו בכלל, כך הוא בגמ'
שם.

וכתב הסמ"ע בס"ק כ', דודאי לכתחילה יכול לשנות לדבר שהוא כמוהו כמבואר בסי' ש"ח
ובסי' שי"א, רק שכוונת המחבר דאם נשבר מחמת מלאכה השניה חייב לשלם. ועיין
בביאורים ס"ק י"ג.

ס. שם בגמ' מהדר ליה קתא.

ע. בסמ"ע ס"ק כ"ב כתב דלא נזכר בשום מקום שבכל מקום שירצה השואל דינו על
התחתונה.

וכשחוזר השואל ובונה השוקת זה על חשבונו, וכשגומר ומחזירה למשאיל, אם המשאיל
צריך אותה מחזיר לו הוצאותיו. ביאורים ס"ק ט"ו.

עין משפט י.כ.ל.מ.

חז"מ סימן שיש סעיף יז

יט. המשכיר בית לחבירו לזמן ורוצה לסותרו בתוך הזמן, השוכר יכול לעכב עליו ^פ, ואם עבר וסתר אותו בתוך הזמן חייב להעמיד לו בית אחר ^צ או ישכיר לו כמותו, ואם מעצמו נפל אם אמר לו בית זה אני משכיר לך, אינו חייב לבנותו ^ק, אלא מחשב כמה נשתמש בו ומחזיר לו שאר השכירות ^ר.

וי"א דוקא בנפל כולו ^ש אבל אם הוא קיים אלא שהוא מסוכן לדור בו חייב המשכיר לתקנו אם יש בידו דמי שכירות מוקדם ^ת.

כ. אמר לו בית סתם ונפל, חייב לבנותו ^א או יתן לו בית אחר, ואם היה קטן מהבית שנפל אין השוכר יכול לעכב עליו ובלבד שיהיה קרוי בית דלא השכיר לו אלא בית סתם.

הגה: אבל כל זמן שלא נפל הראשון אינו יכול להוציאו וליתן לו בית יותר קטן ^ב מזה.

כא. אמר לו בית כזה אני משכיר לך חייב להעמיד לו בית כמדת אורכו וכמדת רוחבו של בית זה שהראהו, ולא יכול המשכיר לומר לו

פ. כ"כ ה"ה בפ"ה משכירות הלכה ו' בפירוש דברי הרמב"ם.

צ. וכתב ה"ה שם שלא אמרו שאינו חייב לבנותו אלא שנפל מאליו, אבל אם המשכיר סתרו ודאי חייב להעמיד ולבנות לו בית אחר דא"א לומר שמזלו של השוכר גרם אלא בנפל מאליו גם לפירוש רש"י בב"מ ק"ג ע"א ד"ה אודא.

ק. מגמ' בב"מ ק"ג ע"א, וכתב ה"ה שם דאינו דומה לחמור "זה" דאם יש בדמיו ישכור, משום דחמור כשמת למוכרו עומד וליקח אחר, משא"כ בבית כשנפל שאין דרך למוכרו, וכ"כ התוס' בפ' האומנים ע"ט ע"א.

והוסיף כאן הרמ"א דאפי' בנאו המשכיר אח"כ יכול לומר לשוכר שלא ידור בו.

ר. ואפי' אמר השוכר אבנה אותו משלי אין שומעין לו, כ"כ הב"י והביאו הרמ"א.

ש. כ"כ הרא"ש בתשובה כלל ל"ה סי' ו', דהבית אינו עומד להמכר כך אלא להוסיף עליו ולבנותו כבתחילה.

ת. כתב הסמ"ע בס"ק לב' דאין לו טעם כ"כ לדין זה, דלכאורא כיון שהמשכיר שיעבד עצמו להשכיר לו בית זה ועדיין שמו עליו מחוייב לתקנו אפי' בלא קיבל שכירות מוקדמת.

א. שם ברמב"ם הלכה ז' ומבואר מסוגית הגמ' בב"מ ק"ג ע"א.

ב. כ"כ הנ"י בשם הריטב"א שם בדף ק"ג ע"א ד"ה ואי.

ובאמר לו בית זה אינו יכול להוציאו אפי' ליפה ממנו. ש"ך ס"ק י"ט.

שלא התכוונתי אלא שיהיה קרוב לנהר או לשוק כזה, אלא חייב להעמיד לו בית כמדתו וכצורתו^ג, וע"כ אם היה בית קטן זה שהראה לו, לא יתן לו גדול ואם היה גדול לא יתן לו קטן, אחד לא יעשנו שנים, שנים לא יעשנו אחד, ולא יפחות מהחלונות שהיו בו ולא יוסיף עליהם אלא מדעת שניהם^ד.

הגה: נשרף הבית דינו כנפל^ה, נשרף כל העיר הוי מכת מדינה ומנכה לו משכירותו מה שלא דר בו, בין הקדים לו שכרו או לו.

הגה: המשכיר בית לחבירו והוא כבר נפל^ו על דעת לבנותו הוא משכיר לו.

ח"מ פימן שכ מעיף ד

עין משפט נ.

ד. בין חוכר בין מקבל מקום שנהגו לקצור התבואה אינו רשאי לעקור אותה מהשורש, ואם נהגו לעקור אינו רשאי לקצור^ז, וחבירו מעכב עליו ע"פ המנהג. במקום שנהגו לחרוש אחר הקצירה צריך החוכר או המקבל לחרוש אפי' אין מנהג לנכש העשבים הרעים והוא ניכש ג"כ צריך לחרוש כפי המנהג. ואם פירש בשעת הניכוש^ח שעושה זה כדי שלא יחרוש ושתק בעל השדה הרי גילה דעתו שניחא לו. ואם נהגו לנכש והחוכר אינו רוצה אין שומעין לו, ואפי' אם ירצה

ג. שם במשנה וגמ', אבל אינו צריך להעמיד לו סמוך לנהר כדוגמת זה שהראה לו שהיה ליד הנהר, כ"כ הנ"י. סמ"ע ס"ק ל"ג.

והוסיף הרמ"א דמ"מ אינו חייב בבניינו ובקישוטו כמו שהראה לו. ובאמר לו כזה והשכיר לו בית יותר גדול מאותו שהראה לו ונכנס השוכר לשם אינו יכול להוציאו לפחות ממה שנכנס. סמ"ע שם ס"ק ל"ג.

ד. שם במשנה.

ה. הסמ"ע בס"ק ל"ד הגיה כאן בדברי הרמ"א וכתב דצ"ל וי"א דצריך ליתן לו כל שכרו מיהו אם נשרף כל העיר מנכה לו משכירותו מה שלא דר בו.

ו. כ"כ הנ"י שם.

ז. משנה ובריתא שם בב"מ ק"ג ע"א-ע"ב.

ח. פי' שאפי' אם קיבלה בסתם בהתחלה, ובשעת הניכוש פירש דבריו ובעל הבית שותק, אמרינן דשתיקתו הוי הודאה. סמ"ע ס"ק ט"ז.

לחרוש אחר הקציר ט כדי לעקור העשבים.

עין משפט ס.

ח"מ סימן שכז פעיף ב

ב. כשם שחולקין המקבל ובעל הקרקע בתבואה כך חולקין בתבן ובקש, וכשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות אבל בקנים שמעמידים תחת הגפנים אם קנו אותם בשותפות י הרי חולקין בהם ואם לאו הרי הם לזה שקנאם.

דף קג:

עין משפט א.ב.ג.

ח"מ סימן שכ פעיף ד

עין לעיל דף קג. עין משפט נ

עין משפט ד.הו.

ח"מ סימן שכ פעיף ה

ה. אם המנהג שהחוכר שדה בסתם נוטל חלקו באילנות פ שבו, הרי יש לו חלק בהם אפי' אם הוסיף בעל השדה בחלק החוכר, ואינו יכול לומר הוספתי בחלקך כדי שלא תיקח חלק באילנות. ואם נהגו שלא ליטול חלק באילנות, אז הם של בעל השדה גם אם הוסיף החוכר בחלק של בעל השדה.

ט. ובגמ' שם מפרש הטעם שאומר לו בעל השדה אותם חטים שפסקת לי חטים מעולים אני רוצה.

י. ואין המקבל יכול לומר אילו זרעתי שומשומין היה הקרקע נכחש יותר, וגם לא היתה מצליחה בזריעת חטים, כ"כ אם לא שטרחתי בה הרבה, שיאמר לו בעל השדה, וכי טרחתך לבד גרמה גם טובת השדה גרמה משום כך חולקין בניהם. סמ"ע ס"ק ד'.

כ. מברייטא שם. והיינו שחכר שדה לתבואה והמנהג שהחוכר נוטל גם חלק בפירות האילן שבו או לא ליטול.

עין משפט ז.ז.ט.

הו"מ סימן שכ סעיף ג

ג. כל דבר שאין השדה נשמר זולתו בעל הקרקע חייב ל' וכל דבר שהוא לשמירה יתירה החוכר או המקבל חייב בו.

המעדר שחופרים בו האדמה והכלים שנושאים בהם העפר והדלי שדולה בו מים מן הבאר על בעל הקרקע.

הגה: וי"א דבחוכר אין על בעל השדה כלום מ', וכן נ"ל.

עין משפט י.

הו"מ סימן שכא סעיף א

א. החוכר או המקבל שדה מחבירו, והיא בית השלחין או בית האילן י' ויבש מעין בית השלחין ולא הפסיק הנהר הגדול אלא שאפשר להביא ממנו בדליים, או שנקצץ האילן של בית האילנות, הרי זה אינו מנכה לו מסך חכירותו ט', ואם מכת מדינה היא כגון שיבש הנהר מנכה לו מחכירותו.

הגה: וכל מקום שנפסד הענין לגמרי ע' הוי כמכת מדינה.

הגה: אבל בקיבל בקבלנות ט' אינו מנכה לו אלא חולקים במה שיצא מהשדה לפי תנאם.

ל. מב"מ ק"ג ע"ב, אבל דבר שהוא לשמירה יתירה שאינו עושה אלא להקל מעליו שלא יצטרך לטרוח בשמירתה פטור בעל השדה, כ"כ רש"י שם ד"ה נטירותא.

מ. והטעם, כיון שצריך ליתן למחכיר כדי חכירתו אף אם לא יצמח השדה, א"כ אין לבעל הבית עסק בשדה כל זמן חכירותו, משו"ה א"צ המחכיר ליתן ולעשות שום דבר מכל הנ"ל. ולפי"ז כ"ש בשוכר שדה מחבירו במזומנים שא"צ שהמשכיר יתן לו דבר. סמ"ע ס"ק ט'.

נ. בית השליחין היא שדה שצמאה למים שאינה מסתפקת במי הגשמים וצריכים להשקותה ואם לאו תתקלקל.

ס. ממשנה בב"מ ק"ג ע"ב וכאוקימתא דרב פפא שם. דאם פסק הנהר הוי מכת מדינה. סמ"ע ס"ק ג'.

ע. ממהר"ם פדוואה סי' ל"ט. והוא ממשנה יבש המעיין ונקצץ האילן.

פ. כ"כ הרמב"ן שם ולזה הסכים הרשב"א. וה"ה בפ"ח משכירות הלכה ד', וכ"כ הנ"י בריש המקבל שם.

אולם לדעת הטור והרא"ש מנכה לו אף בקבלנות. סמ"ע ס"ק ה'.

הגה: כל מקום שאפשר לתקנו ע"י טורה^ז ותחבולות אינו מנכה לו. וכל מקום שמנכה לו, אין חילוק בין מה שעבר או להבא^ז. וכן פסק מהר"ם על מלמד שגזר המושל שלא ילמד דהוי מכת מדינה וכל ההפסד על בעל הבית.

הגה: ויש חולקין וסבירא להם דמכאן ולהבא בדין חזרה קאי^ר, ואם לא חזר איהו דאפסיד אנפשיה ומחל, אבל הסברא הראשונה נראית עיקר.

עין משפט כ. חו"מ סימן שכא פעיף ב

ב. היה עומד המשכיר בתוך השדה ואמר לשוכר בית השלחין הזה אני משכיר לך או בית האילן הזה אני משכיר לך, ויבש המעיין או נקצץ האילן מנכה לו מחכירתו שהרי הוא עומד בתוכה, ולא אמר לו "הזה" אלא כמות שהיא עכשיו^ש אני משכיר לך אותה.

הגה: וי"א דוקא נקצצו האילנות ולא נשאר מטע עשרה לבית סאה^ת, ויבש המעיין כולו. אבל אם נשאר מטע עשרה לבית סאה, או לא יבש המעיין לגמרי^א אינו מנכה לו.

ג. לא היה עומד המשכיר בתוכה ואמר לו, בית השלחין אני משכיר לך או בית האילן אני משכיר לך, ויבש המעיין או שנקצץ האילן אינו מנכה לו מחכירתו כלום.

צ. כ"כ התוס' שם בב"מ ק"ד ד"ה דאפשר, בתירוצם הראשון.

ק. כ"כ מהר"ם פדוואה בסי' פ"ו וכן כתב בהגהות אשרי בב"מ פ"ו סי' ו'. והקשו דאדרבה אם זו מכת מדינה הדין הוא שמנכה לו משכירותו כמו השוכר או חוכר שדה ונלקה במכת מדינה דאין כל ההפסד על השוכר, אלא מנכה למשכיר. וא"כ מדוע במלמד כל ההפסד על בעל הבית שהוא השוכר למלמד, וע"ז יש לעיין באריכות בדברי הסמ"ע בס"ק ו' וס"ק ז' ובדברי הש"ך בס"ק א', ובדברי הגאון מה שהאריך, ובדברי הנתיבות.

ר. והוא ממהר"ם פדוואה סי' ל"א. ועיין בסי' ש"י סעיף ב' ובדברי הגאון כאן באות ח'.

ש. ממשנה בב"מ שם ק"ג ע"ב. וכרבינא שם בק"ד ע"א. ורמב"ם פ"ח משכירות הלכה ד'.

ת. כ"כ הטור וה"ה שם בשם הירושלמי בב"מ פ"ט הלכה ב'.

א. אלא שהיה לו טירחא יותר, כגון שמתחילה היה דולה בלא שהייה, ועכשיו שנתייבש בעומק כמו אמה או שתיים צריך לשחות עצמו ולדלות. סמ"ע ס"ק י'.

הגה: וי"א דוקא באמר המחכיר לחוכר, אבל אם אמר כך החוכר למחכיר בית השלחין אני חוכר ממך מנכה לו = אע"פ שאינו עומד בתוכה.

עין משפט ל.מ.

ח"מ סימן שכא פ"א
ע"י לעיל עין משפט י

ב. טור בשם הרמב"ן והרשב"א כאוקומתא דשמואל שם בק"ד ע"א. דכשאר החוכר מסתמא לקפידא אמר ליה, ואפי' אינו עומד בתוכה, וגם לא אמר "זה". סמ"ע ס"ק י"א.